

Kázání v neděli 29. 9. 2019 (Zdeněk Šorm)

Čtení: **Ezechiel 36,22-26 + Mt 5,21-22+33-37**

Text: **Exodus 20,7**

Bratři a sestry,

u takových přikázání jako „Nezabiješ, nesesmíš, nepokradeš, nevydáš proti svému bližnímu svému křivého svědectví“ si asi každý uvědomuje jejich závažnost. Vražda, nevěra, krádež, pomluva jsou strašné. První přikázání, kde se jedná o jiné bohy, myslím, také považujeme za důležité. V něm se přece základně rozhoduje o víře, o životním nasměrování. Ale řekl bych, že to třetí „Nebudeš brát boží jméno nadarmo“ nám zrovna moc závažné nepřijde. Možná nás rozčiluje, když někdo pořád bezmyšlenkovitě „Ježíšuje“, ale za skutečnou tragédii to většinou nepovažujeme.

Zvykli jsme si, že když jde o slova, tak se nic moc neděje. Vedeme nezávazné řeči. A jak je vidět z volebních preferencí, tak ani evidentní lži vrcholných představitelů lidem u nás moc nevadí.

Na druhou stranu ovšem, co se týče našich osobních údajů, začínáme být čím dál tím citlivější. I ve sboru řešíme GDPR. Šifrujeme si mailové adresy, zaheslováváme mobily a počítače, se zveřejňováním osobních fotek jsme čím dál tím opatrnější. Dochází nám, jaké je to ve věku digitálních technologií a sociálních sítí riziko, jak snadné je, aby se pak někdo vydával za nás, jednal naším jménem nebo nás měl v hrsti, a jaké ohrožení to představuje. Může nás zostudit, ožebračit, zatáhnout do něčeho nekalého, může nás úplně zničit, psychicky i fyzicky. Skrze naše jméno může být vydána všanc celá naše existence.

Obchodní firmy si to uvědomují už dávno. Svoje značky si bedlivě chrání. Jejich zneužití tvrdě postihují. Dobře vědí, že na tom, aby se pod jejich značkou neprodával kdejaký šunt, záleží jejich úspěch nebo krach.

Jméno-slovo prostě není jenom pouhý zvuk. Je vždycky provázáno se skutečností. A na tom, jaká ta spojitost je, zásadně záleží. Tím, jak jméno nebo slovo užíváme, s čím ho spojíme, co jím označíme, můžeme se skutečností manipulovat, můžeme klamat, získáváme nad ní moc. A důsledky mohou být horší a zrudnější než obyčejný zločin.

To nám ostatně připomíná ústřední příběh naší víry. Ježíš byl odsouzen a popraven ve jméno božím – jako ruhač, jako ten, koho sebejistí věřící označili za bohapustého lháře.

A Ježíš sám před tím výslovně varuje. Když v kázání na hoře vykládá přikázání „Nezabiješ“, upozorňuje, že už když někoho označujeme za blázna – tedy za bezbožného ignoranta, který není hoden úcty ani života – děje se něco vražedného. A vzápětí varuje, abychom se pro svoje slova nedovolávali Boha nebo jiné vyšší autority. Je to vždycky tragické. Potvrzují to jak největší hrůzy minulého století, tak teroristické útoky v tomto století. Likvidace života začíná právě tam, kde si samozřejmě osobujeme mluvit božím jménem, kde si – byť třeba s nejlepšími úmysly – přisvojujeme autoritu, která nám nenáleží.

Na těch křiklavých historických příkladech je to jasně vidět. Zároveň je ovšem můžeme považovat za něco, co se nás přímo netýká. K náboženskému nebo ideologickému fanatismu máme asi všichni daleko. Jenomže on vyrůstá z něčeho mnohem osobnějšího, co může působit úplně nevinně, zbožně a dokonce příkladně.

Podle biblistů se třetí přikázání vymezovalo původně především proti magii, při které se boží jméno užívalo jako zaklínací formule, jako magický klíč k dosažení kýženého cíle. To nám může připadat ještě vzdálenější. Nikdo z nás asi nečaruje. Ale jaký je rozdíl mezi magií a modlitbou, pokud ji chápeme jen jako prostředek k naplnění vlastních přání? Kolik křesťanů se snaží potvrdit moc modlitby právě tím, že jim Bůh splnil přesně to, co si přáli, aniž by jim došlo, že tak z Boha dělají jen kouzelný automat a posvěcují tak jenom diktát našeho sobectví. Víra a magie se navenek nemusí ničím lišit. Jistěže máme důvěřovat, že Bůh naše modlitby vyslýchá, jenže víra tu důvěru nezakládá na splnění svých přání, ale na boží dobrotě, a proto dobro také hledá, dovede nad vlastní přání položit otazník a přijmout jako dobré a potřebné i to, co se s jejími představami kříží.

Ježíšovo varování z kázání na hoře se také netýká jenom přísahy. Odhaluje právě nám věřícím, jak nepřiměřené a zlé je přehlédnout rozdíl mezi námi a Bohem, jak falešné a tragické je, když mluvíme o Bohu a za Boha příliš samozřejmě. Kolikrát pak za boží vydáváme jen svoji úzkoprsost, svoje omyly a strachy, předsudky, sympatie nebo antipatie,

zvyky a zlozvyky a vlastní zájmy. Ne vědomě, ani ze zlého úmyslu, ale často z té nejpříjemnější víry, které chybí sebekritičnost. Ale o to je to horší, protože v tom, co přičítáme Bohu, si už tolik neuvědomujeme vlastní odpovědnost. Dovolíme si víc, než kdybychom za to měli ručit sami. A v tom je ta tragédie.

O úctě k Bohu nesvědčí ani tak samozřejmost, s jakou o něm mluvíme, ale mnohem spíš zdrženlivost, ve které jsme si i ve víře stále vědomi své človehčiny. K ní nás také vybízí biblický Kazatel: „*Ústa spěšně neotvírej, neukvapuj se v srdci, když máš pronést slovo před Bohem; vždyť Bůh je v nebi a ty na zemi, tak ať jsou nemnohá tvá slova.*“

I kdybychom ale o Bohu neřekli ani slovo, nejsme ještě z obliga. Původní text přikázání vlastně o řeči přímo nemluví, zní: „*Neponeseš – nebo nebudeš nést – jméno Hospodina, svého Boha, k marnosti.*“ A my křesťané, i kdybychom mlčeli, boží jméno prostě neseme. Jsme s ním spojeni. Byli jsme – jako bude za chvíli malý Jakub – v jeho jméno pokřtěni. Pokud se to na naši existenci nijak neprojevuje, nebo pokud je s ním náš život v rozporu, neseme ho k marnosti, jakoby nic neznamenal, jakoby nemělo žádný obsah, jakoby to byl jen prázdný zvuk. Pokud pro nás není rozhodující inspirací a výzvou, které formují náš život, pak svému okolí potvrzujeme, že je marné, dokonce i kdybychom je jinak sebevíc vynášeli. Vyprazdňujeme ho, znevěrohodňujeme, stává se díky nám něčím zbytečným. A to, jak říká přikázání, se obrací proti nám. Čemu jsme se neodдали, to nás nemůže ani proměnit, ani pozvednout, ani očistit. Sami se odsuzujeme k životu bez pomoci.

Tohle všechno, bratři a sestry, tvoří tu smrtelnou závažnost, kterou má náš vztah k božímu jménu. Záleží na tom, jak ho užíváme právě proto, že nejde jen o slova, ale o život, o jeho podobu.

Když nám to dojde a uvědomujeme si, jak důležitý je soulad našeho života se jménem, které neseme, obvykle z toho vyvozujeme apel, abychom žili mravně, bezúhonně, vzorně, abychom Pánu Bohu nedělali ostudu. To může být jistě dobrá a silná motivace. Kupodivu ale právě u těch, kdo to takhle chápali, Ježíš nejvíc narážel. Farizeové nebyli pokrytci dvojí tváře, jak si je často představujeme. Oni se naopak snažili svojí zbožnost důsledně žít, všechno, co vyčetli z bible bedlivě dodržovat. Úzkostlivě se

drželi přikázání. Jak víme z evangelií, dělali dokonce víc, než boží zákon ukládal. A přesto to jeho jménu protiřečilo.

Jak jsem říkal v úvodu k desateru, přikázání lze pochopit různě a ne každé pochopení Bohu odpovídá. Věřím, že i v této souvislosti je rozhodující vyhlášení, kterým desatero začíná: „*Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě vyvedl ze země egyptské, z domu otroctví.*“ Díky němu můžeme porozumět, že v následujících slovech nejde ani tak o úkol a zadání, ale potvrzení té darované svobody a zaslíbení pro důvěru, která se na ni spoléhá. A to se týká i božího jména:

Neseme jméno Boha, který nás vysvobodil, který je věrný a má naše dobro na mysli, který ví, co potřebujeme dřív, než o to prosíme, a také nám to dal a stále dává. Pokud si tohle opravdu uvědomíš a s důvěrou se na to spolehneš, pak neponeseš boží jméno k marnosti – pak tě totiž ani nenapadne, že bys je potřeboval jako magický klíč, aby sis štěstí sám zajistil; pak ti dojde, jak nesmyslné by bylo vidět v modlitbě jenom prostředek ke splnění svých přání a přijdeš na to, že ji možná potřebuješ spíš k tomu, aby sis přiznal svoji potřebnost, abys zahlédl, co ti bylo dáno, nežil ustrašeně a neupadl do zlých závislostí; a pak také nepropadneš té iluzi, že by sis měl svobodu svými kvalitami a výkony teprve vysloužit, že je musíš nejprve dokázat a že snad svou vzorností potvrzuješ boží svatost. O té přece svědčí především to, cos dostal nezaslouženě. Svědčí o ní vědomí, že žiješ z darovaného, a důvěra, že boží věrnost stačí i na tu naši nedokonalou človehčinu, a proto je možné být upřímný a milosrdný, otevřeně přiznat svoje nedostatky a mít pochopení pro chyby druhých.

Boží jméno nezpochybňuje ani tak naše nedokonalost, ale - jak to napsal apoštol Jan – právě naše svatouškovství a domnělá vzornost: „*Říkáme-li, že jsme bez hříchu, klameme sami sebe a pravda v nás není. Jestliže doznáváme své hříchy, on je tak věrný a spravedlivý, že nám hříchy odpouští a očisťuje nás od každé nepravosti. Říkáme-li, že jsme nezhrěšili, děláme z něho lháře a jeho slovo v nás není.*“ Amen.